

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
6460-23

meddelad i Stockholm den 2 oktober 2024

KLAGANDE

Skatteverket
171 94 Solna

MOTPART

AA

Ombud: Advokat Daniel Svensson
Advokat Daniel BG Svensson AB
Box 44091
100 73 Stockholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Stockholms dom den 6 oktober 2023 i mål nr 5541-22

SAKEN

Dödförklaring

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens avgörande och fastställer förvaltningsrättens avgörande.

BAKGRUND

1. En person som är försvunnen och kan befaras vara död får dödförklaras efter ansökan av en anhörig. Proceduren för dödförklaring, och hur nära inpå ett försvinnande en dödförklaring får ske, beror bl.a. på omständigheterna kring försvinnandet. Dödförklaring får ske omedelbart när det är utrett att den försvunne är död. Om så inte är fallet får dödförklaring ske först efter det att Skatteverket har utfärdat en kungörelse i ärendet, vilket i vissa i lagen särskilt beskrivna situationer får ske antingen omedelbart vid försvinnandet eller tidigast ett år efter försvinnandet. I övriga situationer får frågan om dödförklaring tas upp tidigast fem år efter försvinnandet. Det här målet rör dödförklaring efter femårsfristen.
2. AA ansökte 2022 om dödförklaring av sin pappa, BB. Han uppgav att pappan åkte till Irak på en affärsresa någon gång under 2005 eller 2006 och inte har hörts av sedan juli eller augusti 2006. Enligt ansökan har en anhörig i Irak uppgett till familjen att BB kort därefter tillfångatogs av en milisgrupp och dödats. Kvar i Sverige lämnade han sin fru och två minderåriga barn, däribland AA. Försvinnandet rapporterades till Utrikesdepartementet som genom den svenska ambassaden och irakiska myndigheter gjorde försök att hitta BB, men utan framgång.
3. Skatteverket avslag ansökan med följande motivering. Enbart det förhållandet att anhöriga inte kan komma i kontakt med en släkting innebär inte att personen är försvunnen i den mening som avses i bestämmelserna om dödförklaring. Det är oklart vad som har hänt BB. I avsaknad av ytterligare dokumentation och information kan det inte med tillräcklig säkerhet antas att BB är försvunnen och kan befaras vara död.
4. AA överklagade till Förvaltningsrätten i Stockholm som avslag överklagandet. Förvaltningsrätten konstaterade att det har förflutit lång tid sedan BB anmäldes

försvunnen och att det saknas skäl att ifrågasätta att han inte har hörts av sedan dess. Kraven för att det ska anses utrett att en person har försvunnit och avlidit är emellertid högt ställda. Trots intensiva försök att få fram information via svenska och irakiska myndigheter saknas närmare upplysningar som kan bringa klarhet i vad som har hänt BB. Enligt förvaltningsrätten kunde det därför inte anses vara utrett med tillräcklig styrka att han har försvunnit och kan befaras ha omkommit.

5. AA överklagade vidare till Kammarrätten i Stockholm som inledningsvis uttalade att det för dödförklaring får anses vara tillräckligt att det görs antagligt att någon som är försvunnen är död. Kammarrätten konstaterade därefter att det vid tiden för prövningen hade förflutit 17 år sedan BB senast hördes av och anmäldes försvunnen. Trots att Utrikesdepartementet tillsammans med svenska ambassaden i Bagdad och irakiska myndigheter under några år försökt få klarhet i försvinnandet har det inte gått att få någon information om var BB befinner sig och det finns inga tecken på att han lever. Enligt domstolen fanns det inte heller några omständigheter som gav anledning att tro att BB försvunnit frivilligt. Mot den bakgrunden bedömde kammarrätten att BB får anses vara försvunnen och kan befaras vara död i den mening som avses i bestämmelserna om dödförklaring. Frågan om dödförklaring kunde därför tas upp till prövning och målet visades åter till Skatteverket för vidare handläggning.

YRKANDEN M.M.

6. *Skatteverket* yrkar att kammarrättens dom ska upphävas och förvaltningsrättens dom fastställas.
7. AA anser att överklagandet ska avslås.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET**Frågan i Högsta förvaltningsdomstolen**

8. Frågan är under vilka förutsättningar en person kan dödförklaras med stöd av 1 och 4 §§ lagen (2005:130) om dödförklaring.

Rättslig reglering m.m.

9. Av 1 § lagen om dödförklaring framgår att om någon som är försvunnen kan befaras vara död, får han eller hon dödförklaras enligt lagen.
10. Enligt 2 § får den försvunne dödförklaras omedelbart, om det är utrett att han eller hon är död.
11. Av 3 § första stycket framgår att om det inte är utrett att den försvunne är död men det med hänsyn till omständigheterna kring försvinnandet och vad som i övrigt är känt finns en hög grad av sannolikhet för att han eller hon är död, får frågan om dödförklaring tas upp tidigast ett år efter försvinnandet. I andra stycket anges att har försvinnandet skett i samband med en naturkatastrof eller under liknande omständigheter och finns det en mycket hög grad av sannolikhet för att den försvunne är död, får frågan om dödförklaring enligt första stycket tas upp omedelbart.
12. Enligt 4 § får i andra fall än dem som avses i 2 och 3 §§ frågan om dödförklaring tas upp tidigast fem år efter försvinnandet.
13. Enligt 6 § ska Skatteverket inhämta yttrande från bl.a. den försvunnes make och närmaste släktingar, om inte särskilda skäl talar emot det. Av 7 § följer att Skatteverket, i fall som avses i 3 och 4 §§, ska utfärda kungörelse med visst innehåll innan beslut om dödförklaring fattas.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Vad krävs för dödförklaring enligt 1 och 4 §§ lagen om dödförklaring?

14. Den grundläggande förutsättningen för att någon ska dödförklaras är enligt 1 § lagen om dödförklaring att personen i fråga är försvunnen och kan befaras vara död. I 2–4 §§ finns närmare bestämmelser om de beviskrav och tidsfrister som gäller för att dödförklaring ska få ske. Om inte någon av de situationer som anges i 2 och 3 §§ är för handen gäller enligt 4 § att frågan om dödförklaring får tas upp tidigast fem år efter försvinnandet.
15. Tidsfristerna för dödförklaring i 2 och 3 §§ är betydligt kortare än den som anges i 4 §. För att tidsfristerna i 2 och 3 §§ ska vara tillämpliga krävs att det är utrett att den försvunne är död eller att detta kan fastställas med mycket hög eller hög grad av sannolikhet. I de fall som omfattas av 4 § anges inget särskilt beviskrav, utan i dessa fall gäller endast den grundläggande förutsättningen i 1 § att personen är försvunnen och kan befaras vara död.
16. I förarbetena anges att bestämmelserna i 2 och 3 §§ inte kan tillämpas om en person har försvunnit utan att det finns några som helst tecken på vad som har inträffat. Detsamma gäller om det visserligen finns viss utredning om försvinnandet men bevisningen med hänsyn till de beviskrav som uppställs i dessa bestämmelser inte är tillräckligt stark. Av detta skäl måste det enligt förarbetena finnas en regel om dödförklaring som blir tillämplig i de fall som inte täcks av övriga bestämmelser. Vidare diskuteras vilken tidsfrist som då ska gälla. Det uttalas därvid att den tidigare gällande tidsfristen om tio år stammade från en tid då samhällets villkor var helt annorlunda än dagens. Det framhålls också att det numera är avsevärt enklare att efterforska saknade personer och svårare att utan myndigheternas vetskap emigrera till ett annat land eller byta

identitet. Mot den bakgrunden ansågs att den då gällande tioårsfristen borde halveras (prop. 2004/05:88 s. 19).

17. Enligt Högsta förvaltningsdomstolen talar såväl lagstiftningens utformning som förarbetena för att det ska vara möjligt att dödförklara någon med stöd av 1 och 4 §§ lagen om dödförklaring även när omständigheterna kring försvinnandet och vad som därefter har skett med den försvunne är oklara. Intresset av att dödförklaringar inte sker felaktigt ska i dessa fall – i stället för genom tillämpning av ett förhöjt beviskrav – tillgodoses genom att en längre tidsfrist tillämpas. Enligt Högsta förvaltningsdomstolen får bestämmelserna förstås så att frågan om dödförklaring ska kunna tas upp när en person har varit försvunnen i fem år om det med hänsyn till omständigheterna inte rimligen kan antas att personen lever.
18. För att i möjligaste mån undvika att dödförklaringar sker felaktigt måste denna bedömning dock bygga på en robust utredning. Den sökande måste därför lämna uppgifter kring själva försvinnandet, där eventuella utredningar från myndigheter kan vara av särskild betydelse för att bidra till bilden av vad som hänt den försvunne. Även information om den försvunnes arbete, ekonomi, familjeförhållanden, livssituation och mående i övrigt vid tiden för försvinnandet kan vara av intresse, eftersom sådana uppgifter kan ge ledning vid bedömningen av om det kan finnas skäl för personen i fråga att hålla sig undan. Vid bedömningen har det också betydelse vad som är känt om den försvunne efter tidpunkten för försvinnandet, t.ex. om det finns uppgifter som tyder på att den försvunne senare varit i livet eller tvärtom på att han eller hon kan ha för-olyckats. I möjligaste mån ska sökanden lämna in dokumentation som ger stöd för de åberopade uppgifterna.
19. Sammanfattningsvis måste alla rimliga försök att ta reda på vad som har hänt personen ha gjorts och varit resultatlösa. Men om så är fallet hindrar inte den

omständigheten att det är oklart vad som har inträffat att frågan om dödförklaring tas upp.

Bedömningen i detta fall

20. Av utredningen i målet framgår att BB enligt uppgifter från anhöriga åkte till Irak någon gång under 2005 eller 2006 och inte har hörts av sedan sommaren 2006. Han anmäldes som försvunnen till Utrikesdepartementet som bad den svenska ambassaden att göra vissa efterforskningar. Korrespondensen i Utrikesdepartementets ärende, som har bifogats ansökan om dödförklaring, är i huvudsakliga delar sekretessbelagd och tillför därför endast begränsad information. Utöver detta finns det enligt AA uppgifter från en anhörig i Irak om att BB blivit bortförd och dödad av milis. Den som ska ha lämnat dessa uppgifter är dock inte namngiven och uppgifterna kring bortförandet saknar detaljer. Uppgifterna har därför lågt bevisvärde.
21. Det kan vidare konstateras att BB vid försvinnandet hade fru och två barn i Sverige samt att AA har uppgett att pappan levde här under ordnade förhållanden. AA har dock inte lämnat någon konkret information om pappans sociala och ekonomiska situation i Sverige eller om de närmare omständigheterna kring resan till Irak. Det finns inte heller några uppgifter från övriga anhöriga i ärendet. BBs hustru har trots förfrågan från Skatteverket inte yttrat sig över ansökan om dödförklaring och såvitt framgår har Skatteverket inte inhämtat något yttrande från BBs andre son. AA har inte heller lämnat någon förklaring till varför uppgifter från dessa personer, eller från andra anhöriga, inte har kunnat lämnas i ärendet.
22. Utredningen i ärendet består således i stort sett uteslutande av AAs egna uppgifter, samtidigt som det finns andra nära anhöriga som eventuellt skulle kunna bidra med information. De uppgifter som AA har lämnat är vidare

knapphändiga. Enligt Högsta förvaltningsdomstolen är utredningen därför inte tillräcklig för att frågan om dödförklaring av BB ska kunna tas upp.

23. Skatteverkets överklagande ska därför bifallas.

_____

_____

_____

I avgörandet har deltagit justitieråden Helena Jäderblom, Kristina Ståhl, Inga-Lill Askersjö, Leif Gäverth och Martin Nilsson.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Josefine Lloyd.